

НА ВЕТРОМЕТНИ ПУТЕВА

Ид кренете долином Рзава према Високој на дванаестом километру од Ариља укотвљена између Кукутњице, Малог Остреша и Небешке, окружена Радобуђом, Северовом, Гривском, Бјелушом и Добрачама смештена је Гривска.

Ни ово село није мимоишла судбина већине ариљског краја. О његовој прошлости не зна се много. Чак не постоје ни поуздани извори који би потврдили како је добило име. Углавном су се у народу из генерације у генерацију преносиле две приче, живе до данас. По једној, место је добило име по именици грива. Наиме, мушкарци су некада носили на овим просторима дуге косе, које су у то време називане гриве, па отуда и име села. По другој причи, на Небешкој има једна ливада која опет подсећа на гриву. Сигурно је некада било и других верзија како је Гривска добила име, али у разговору мештани нам испричаше само ове две. У најстаријим турским

пописима из 15. и 16. века нема података о овом селу, али је готово сигурно да је као и већина припадало пожепској нахији. Први историјски списи у којима се помиње данашње име датирају са почетка 19. века, из времена Првог српског устанка. Остало је забележено, а и епске песме говоре, да је након боја на Лопашу, Вучића Пипера Карађорђе одликовао дипломом којом му се поред заслуга за исказане храбрости на управу додељују и нека села међу којима и Гривска. Након избијања Другог српског устанка, успостављање српске власти, ма и у почетном облику почело је врло рано, још у време борби преко Драгачева и гоњења Турака ка Сјеници.

Двадесет другог маја 1815. године, Милош Обреновић, као врховни предводник поставио је старешине за нека подручја земље. Источни део негдашње рујанске кнежине који је бројао двадесет села, међу којима је била и Гривска, назван друга капетанија, припао је на управу Стефану Радуловићу. Међугим, мештани о томе мало знају. Углавном се сећају и причају, наравно они старији, о блиској прошлости везаној за Светски рат и страдања Гривштанаца у њему.

Данас је у селу, потомака некадашњих староседелаца који су на овим просторима живели током седамнаестог века врло мало. Хронологија досељавања није јасно утврђена тако да се не може прецизно тврдити како су и којим миграционим токовима насељавани ови крајеви, али засигурно, као и у већини села ариљског краја, највећи број мештана води порекло од досељеника из Црне Горе, Херцеговине, Старог Влаха који су током 18. века интензивно насељавали ове просторе.

Данас у селу живи око 200 домаћинстава. На жалост, махом старачких, јер су тешки и непопуларни услови сеоског живота, али и близина града учинили своје. Већина младих се седамдестих отиснула пут Ариља или других околних градова. Мало је оних који су остали на селу и посветили се пољопривреди. По речима председника Месне заједнице Милана Бијељића на селу су остали људи који су поред пољопривреде нашли себе и у неким другим делатностима. Има оних који раде у неким од ариљских предузећа. Углавном стаовништво се бави узгајањем малине, шљива, кромпира...

Продавница – центар села

Некад су се људи окупљали на прелима и поселима, певали и разговарали се. Данашњи Гривштани одмор од пољопривредних послова налазе испред једине сеоске продавнице. Већину њих затекосмо и те недеље испред пију, разговарају и онако узгред, нехажно, осмотрише нас придошлице, а онда неко из гомиле сасвим незаинтересовано добаци: „Чекајте Милана. А, неће вам он доћи до довече. Такав вам је он.“ „Ма какви неће, ја ми смо се са њим договорили још ујорак да се данас нађемо овде јер хоћемо да причамо о вашем селу“, готово нервозно одговарамо, а по глави већ пребирамо шта ако се стварно не појави. Ипак Милан је био савестан и после само 45 минута закашњења појавио

се, до душе уз извињење што смо морали да га чекамо.

Ако бисте слушали његову причу увидели бисте да се ово село не разликује много од осталих брдско-планинских са овог подручја. Мало је тога што би се могло сврстати у позитивне стране. Углавном, проблеми су свуда исти – мало становника, махом старог, млади су незаинтересовани да свој живот вежу за село, удаљеност од града, мала могућност за неким озбиљнијим успехом. То би рекли они малодушни, неспремни да се суоче са свим суровостима и ухвате у коштац са проблемима. Ипак, на срећу, овде је много више оних који упркос чињеници да су остали на селу виде све благодети и лепоте оваквог битиса-

ња. Види се то и по њиховим ведрим лицима док испијају и последње пиво пред затварање продавнице и питају се шта ли то њих двоје причају.

Гривска има све што је једном селу потребно – школу, четворогодишњу, цркву, продавницу, дом културе. Кажу недостаје једино здравствена амбуланта па су принуђени да иду у чаршију, или до Крушчице. Посебно су поносни на своју цркву посвећену краљу Драгутину, сagraђену сопственим средствима и средствима донатора, смештену на најлепшем месту у селу, такозваној Рујној равни. Црква је новијег датума и сграђена је у последњој деценији двадесетог века. Данас у њој богослужења о празницима врше свештеници ариљске цркве.

Старија црква постојала је у засеку Каљевићи, али су данас од ње остали

Ипак најбоље да се поодигне овде, где је досија бољи географски положај, иако да се она данас види из свих крајева села – стиче Милан Бијељић.

Иако мештани са доста пијетета и поноса говоре о овој светињи, стиче се утисак да не воде баш много рачуна о њој. Црквено двориште је неограђено, а док смо пролазили да сликамо цркву могли смо видети прилично неуредну околину.

Ту надомак ње налазе се рушевине некадашње продавнице мешовите робе, чији је власник био извесни Милун Филиповић. Они старији кажу да

је ту била и ковачка радња. Данас, на жалост стоје само остаци некадашњег објекта, напола оронули од времена, који изгледа никоме не смета иако је ругло села. На питање зашто је тако сви слежу раменима. Или се то никога не тиче, или је по среди немар, или је једноставно свачије и ничије. Тек, до пола оронула стара продавница стоји као спомен некадашњем времену, али и опомена данашњици да се аманети прошлости на достојан начин морају поштовати.

само помени. Остаци су ограђени, а у народу је још остала традиција да се окупуља код цркве на Ивањдан, 7. јула, када се одржава сабор.

–Дуго се размишљало где да се сагради нова бољомоља, неки су предлагали да њо буде на њемељима старице, али је преовладало мишљење да је

Путеви – најважнији

Некако на ветрометини путева, на размеђи Северова и Крушчице, битише Гривска. Кад први пут дођете овде изненадиће вас опунгтеност и пријатност мештана, али оно што вам никако неће промаћи је утисак да се цело село налази на том главном путу који води од Ариља према Висоци. Али, само на први поглед.

Кад кренете у обилазак села схватићете да је оно много више од онога што се може закључити у центру. Ипак, постоји некаква неуједначеност. Док на једном месту затичете породице које живе готово градским животом, на другој страни суочићете се са готово немогућим условима живота. Нама, родом из града, одраслим на асфалту, готово је непојмљиво сазнање да још увек има оних који живе, безмало, како су живели њихови дедови. Немогућност! Немарност! Усуд!?

Иако их је природа обдарила изузетно лепим и богатим крајем, не можемо а да не приметимо да су Гривштанци помало нехајни. Надамо се да нам неће замерити. Такав смо утисак стекли, што из односа према црквеном дворишту, што према Дому културе, саграђеном после Другог светског рата који на жалост данас никоме не служи. Један део издат је за продавницу и магацин, у другом се налазе просторије месне заједнице, а остатак је осуђен на пропадане. Кажу, немају средстава, али изгледа и добре воље.

На крају нашег разговора Милан Бијељић истакао је да је током протеклих година углавном рађено на реконструкцији путева. За ову текућу у плану је адаптација пута према Северову, за шта су, како рече средства одобрена, затим правца према Бијељића за шта је обезбеђено милион динара. У плану је и изградња путног правца према Каљевићима. Скоро у 95% домаћинстава дошла је телефонска мрежа и електрификација.

Напуштамо ово село, ипак носећи лепе утиске. Испраћају нас мештани док први зраци сунца залазе иза Небешке. Наша посета само је на тренутак пољуљала њихове усталене животе, тек толико да чим нас исгубише из вида, заборавише да смо и били. Сутра је нови дан. Они се враћају свакодневним обавезама, а ми хитамо у градску вреву. Тако је то одувек бивало.

С. Р.

Од када постоји школа је делила судбину села. Бриге и проблеми били су им заједнички, успеси и резултати. Прва искра писмености запаљена је почетком 20. века, чија ватра траје и до данашњих дана. Већ давне 1916. године би отворена прва школа у кући Адама Маринковића, а данашња зграда саграђена је тридесетих година прошлог века. Генерације ученика прошло је кроз школске клупе у Гривској, а првим словима и рачуну учише их углавном учитељи са стране. Млади, пуни полета и ентузијазма нису знали за препреке, упркос удаљености од развијенијих средина и бољих услова живота, који су им овде били недостижни. Али, нису се предавали. Мештани се са пуно љубави сећају учитеља који су цео свој радни век провели у њиховој школи, многе генерације извели из школских клупа, указали им на животне законитости, али и недаће.

На жалост, данас само петоро деце похађа наставу. Са њима у прилично добрим условима када су у питању сеоске школе ради учитељица Биљана Марковић.

Као и у већини села и овде је велики проблем мали број деце који се из године у годину смањује. *–Већ смо говорили о њојме – наглашава председник месне заједнице. Мало је нас који смо остали на селу, формирали породице и свој животић везали за ово поднебље.*

А њака је
све знање

Фото М.Д.